

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” เทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ความเป็นมา แนวคิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการใช้สมุนไพรในวิถีชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากปัจจุบันโลกประสบปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เนื่องจาก การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมามักถูกกำหนดด้วยวิธีการเหมือน ๆ กัน โดยละเลยความสำคัญของความหลากหลายทางภูมิปัญญา รวมไปถึงทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นด้วย ทำให้การพัฒนาดังกล่าวไม่ยั่งยืน สาเหตุของปัญหาดังกล่าวมาจากแนวความคิดความรู้ที่เรียกรวมขึ้นต้นว่า ภูมิปัญญาสมัยใหม่การพัฒนาประเทศด้านภูมิปัญญาสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรมด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล กล่าวคือ มนุษย์ทุกกลุ่มทุกสังคมมีการพัฒนาและส่งสมความรู้ด้านการรักษาพยาบาล มา นาน ก่อนที่จะเกิดการพัฒนาการแพทย์ตะวันตกแผนใหม่ แต่เนื่องจากระบบการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมของมนุษย์ไม่แยกกันเด็ดขาด ริ ะ ห ว ่ า ง ก า ย กั บ จิ ร ร ม แล ะ เ ว ท ย์ ม น ต์ ค า ถ า จึงทำให้แพทย์แผนใหม่มองว่าการแพทย์พื้นบ้านเป็นเรื่องงมงาย มนุษย์จึงละเลยความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปความรู้ด้านสมุนไพรจึงพลอยถู ก ก ล ่า ว ห า ว ่า ไ ม่ น ่า เชี อ ถื อ ภู มิ ภู ญ า ใน ด ำ น นี้ จนกระทั่งอุตสาหกรรมยาในประเทศตะวันตกเริ่มให้ความสนใจสนับสนุนให้ทุ นวิจัยค้นคว้าตัวยาจากสมุนไพรเพื่อผลิตเป็นยาและเคมีภัณฑ์ใหม่ๆออกมาขาย จึงทำให้ผู้คนสนใจในเรื่องการศึกษาวิจัยสมุนไพรอย่างแพร่หลาย

จากการที่สมุนไพรได้รับความนิยมและสนใจมากขึ้นจึงส่งผลให้การแพ ทย ์ แ พ ญ ์ ไ ท ย มี บ ท บ า ท ที่ ส ำ ค ัญ ม าก ช ึ ้น ด ้วย เช ่น กั น โดยที่การบริการทางสุขภาพแผนไทยนั้นเป็นระบบการดูแลสุขภาพของท้องถิ่น ที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรม ท ็ อ ง ถื น ม า ต ั้ง แ ต ้ โ บ ร ำ ฅ ด ัง นั้น ในการรักษาในระบบแพทย์แผนไทยนี้จึงมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษในเรื่องการใช้สมุนไพรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รักษาโรคที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนมากขึ้นด้วย ่ ช ึ ้น กั น ทำให้สมุนไพรมีบทบาทที่สำคัญในการรักษาอาการป่วยต่างๆในเบื้องต้น

เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาได้อาศัยสมุนไพรและยาแผนโบราณจากสมุนไพร สำหรับการรักษาในเบื้องต้นด้วยเช่นกัน ประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นนั้นจะมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคโดยใช้สมุนไพรอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้มีการปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องนานนับพันปี

การใช้สมุนไพรของหมอพื้นบ้านถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ล้ำค่าของสังคมไทยที่เกิดจากปรัชญาของหมอพื้นบ้านที่สามารถจำแนกแยกแยะฤทธิ์และสรรพคุณของสมุนไพรจากธรรมชาติเพื่อใช้ในการเยียวยารักษาความเจ็บป่วย การรักษาโดยระบบการแพทย์พื้นบ้านจึงเป็นระบบการรักษาโรคแบบประสพการณ์ของชุมชน ที่ได้รับการสั่งสมถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมีความหลากหลายแตกต่างกันไปแต่ละสังคมวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ ได้มีการพัฒนาการใช้สมุนไพรในระบบการแพทย์พื้นบ้านมาอย่างต่อเนื่อง โดยถือว่าสมุนไพรเป็นรูปแบบการรักษาหลักของระบบการแพทย์พื้นบ้านและสมุนไพรยังคงมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของประชาชนมาโดยตลอด คนไทยโบราณจึงผูกพันกับหมอพื้นบ้านและยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพของชุมชน

มูลนิธิศูนย์ฝึกรอบรมเกษตรกรรมและอาชีพเป็นองค์กรเอกชนขนาดเล็กที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลได้รับการอนุญาตจัดตั้งจากทางราชการเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2538 โดยมีสำนักงานอยู่ที่บ้านเลขที่ 172 บ้านสั๊กลอ หมู่ที่ 8 ตำบลหงส์หิน อ. ำ เ ภ อ จุ น จั ง ห วั ต พ ะ เ ย า ได้เห็นความสำคัญดังกล่าวจึงเริ่มทำโครงการการใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพตัวเองและก่อตั้ง “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ”

เส้นทางการพัฒ

ช ว ง ว ล า (เ ด ็ อ น	กิจกรรมหลักที่ดำเนินการในแต่ละ ขั้นตอน (หากเป็นการต่อยอด ให้ระบุให้ชัดเจนว่ามีอะไรเพิ่มเติม)	หน่วยงาน/บุคคลและบทบาทที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน
--	---	---

/ ปี พ . ศ .)		
2555	มูลนิธิศุภนิเวศน์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพได้เริ่มการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ไพล ขมิ้นชัน รากจืด หม่อนชา หญ้าหวาน อื่นๆ เป็นต้น และได้เริ่มทำโครงการสมุนไพรเพื่อสุขภาพ	มูลนิธิศุภนิเวศน์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพ
2556	เริ่มก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน	มูลนิธิศุภนิเวศน์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพ/วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ/สำนักงานเกษตรอำเภอ/เทศบาลตำบลหงส์หิน
2558	ได้ก่อตั้งอาคารแปรรูปสมุนไพรเพื่อเป็นที่แปรรูปสมุนไพรและจำหน่ายสมุนไพรและยังได้รับให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP 4 ดาวของจังหวัดพะเยา	วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ
2559	สำนักงานพลังงานจังหวัดพะเยาได้สนับสนุนสร้างโรงตากสมุนไพรพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ	วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ/สำนักงานพลังงานจังหวัด
2560	เริ่มออกบูธแสดงสินค้าและจำหน่ายสมุนไพรวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพตามบูธและส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว จีน พม่า	วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

เส้นทางการพัฒนานวัตกรรม (Time Line) นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

รูปธรรมการดำเนิน

นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ มีวิธีการดำเนินงานหรือกิจกรรม ดังนี้

การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยทั่วไปจะใช้หลักการและวิธีการเช่นเดียวกันกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์พืชทั่วไป แต่สำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแล้วมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพิ่มเติมที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นก็คือ สารระเหยสำคัญ ซึ่งเป็นตัวยาในพืชสมุนไพรที่เรานำมาใช้ทำเป็นวัตถุดิบในการผลิตที่เราจะต้องรักษาให้คงไว้ในตัวผลิตภัณฑ์ให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการใช้เพื่อรักษาโรค หรือ ประโยชน์ที่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ก็จะนำสมุนไพรที่ปลูกเองมาแปรรูปสมุนไพรโดยผ่านวิธีการหรือกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. การแปรรูปด้วยวิธีการทำแห้ง คือ การใช้ความร้อนทำให้น้ำออกไปจากเนื้ออาหารโดยการระเหยแล้วเปลี่ยนสภาพเป็นผลิตภัณฑ์

สมุนไพรที่มีลักษณะแห้งความต้องการโดยที่จุลินทรีย์ไม่อาจเจริญเติบโตและทำให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห้งเสื่อมเสียได้ มี 2 วิธี คือ

1.1 ทำแห้งโดยวิธีธรรมชาติ สามารถทำได้โดย

1.1.1 การตากแดด เป็นวิธีดั้งเดิมที่อาศัยความร้อนจากแสงแดด เหมาะกับการตากสมุนไพรทั่วไปที่มีจำนวนมาก ต้นทุนต่ำ อาจตากโดยใช้การวางสมุนไพรในภาชนะแล้วตากให้สัมผัสกับแสงแดดโดยตรง หรือ ทำเป็นตุ้มแขวนวางภายใน แล้วใช้วัสดุที่มีสีดำดูดความร้อนจากแสงแดดเข้าไปสะสมในตัวและมีช่องระบายไอน้ำที่ระเหยออกจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดพื้นที่ในการตากและระวังเรื่องความสะอาดจากฝุ่นผงที่อาจปลิวมาจากบริเวณรอบนอกเข้าสู่สัมผัสกับสมุนไพรได้

1.1.2 การผึ่งลม เป็นการนำสมุนไพรผึ่งไว้ในที่ร่มเหมาะสำหรับสมุนไพรที่มีความบอบบางหรือสมุนไพรที่สัมผัสกับแสงแดดโดยตรงแล้วจะทำให้สารสำคัญในสมุนไพรสลายตัวไปได้

1.2 การทำแห้งโดยการใช้เครื่องจักรกล เป็นการนำเทคโนโลยีการอบด้วยความร้อนที่มีการควบคุมระดับความร้อนได้ เช่น ตู้อบไฟฟ้า ตู้อบด้วยเชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ มีข้อดีคือ

สามารถทำได้แม้สภาพอากาศที่ไม่มีแสงแดด เช่น ในฤดูฝน
คุณภาพของผลิตภัณฑ์ก็จะมีคุณภาพสม่ำเสมอตามต้องการ

เมื่อได้สมุนไพรแห้งตามต้องการแล้วในกระบวนการแปรรูปยังมีการนำ
สมุนไพรแห้งที่ได้ไปเข้ากระบวนการแปรรูปต่ออีกเพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์
สมุนไพรที่สะดวกต่อการนำไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปบดเป็นผง
แล้วร่อนให้ได้ขนาดที่ต้องการนำไปบรรจุในแคปซูลการนำไปทำเป็นยา
ลูกกลอน เพื่อให้ง่ายต่อการรับประทาน
การนำไปทำเป็นยาเม็ดหรือแม่แต่การเคลือบยาเม็ดเพื่อให้รับประทาน
และระบบปริมาณในการรับประทานได้ง่ายขึ้นนั่นเอง

2 . การแปรรูปด้วยวิธีการหมัก
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรหมักเป็นการใช้ประโยชน์จุลินทรีย์มาช่วยในการทำให้เกิด
ปฏิกิริยาเปลี่ยนแปลงทางเคมีของพวกอินทรีย์วัตถุในสมุนไพร เช่น
คาร์โบไฮเดรต โปรตีน และอื่น ๆ
โดยอาศัยความสามารถของเอนไซม์ของจุลินทรีย์ทำให้เกิดสารประกอบชนิดใ
หมที่ต้องการ และนอกจากนั้นจุลินทรีย์ยังช่วยในการย่อยสลายสารสำคัญต่าง
ๆ ให้อยู่ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้ในทางการรักษาหรือที่ต้องการใช้ประโยชน์
เช่น การหมักสมุนไพรไล่แมลง น้ำหมักลูกยอ การทำน้ำเอนไซม์ กระจายดำ
 เป็นต้น

3 . การแปรรูปด้วยวิธีการใช้สารเคมี
การแปรรูปสมุนไพรด้วยวิธีการใช้สารเคมี
ส่วนใหญ่จะเป็นการสกัดสารสำคัญออกจากสมุนไพรด้วยตัวทำละลายชนิดต่าง
ๆ ดังนี้

3.1 การใช้ น้ำ ในการสกัดด้วยวิธีการต้มสมุนไพร
หรือการกลั่นสมุนไพรหอมระเหยด้วยไอน้ำ เช่น
การทำน้ำอัญชันการกลั่นน้ำมันตะไคร้หอม ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ไล่ยุง

3.2 การใช้ แอลกอฮอล์
ในการสกัดด้วยการนำสมุนไพรแช่ในเหล้าเพื่อดึงตัวยาออกมาอยู่ที่เหล้าที่ใช้แ
ช เช่น การทำยาตองเหล้าพญาฮอ ใช้ในการรักษาโรคเรื้อรัง

3.3 การใช้ น้ำมัน ในการสกัดน้ำมันหอมระเหยหรือการทอดด้วยน้ำมัน เช่น
การทำน้ำมันไพลจะเป็นการนำไพลลงทอดในน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันงาด้วย
ควา ม ร้ อ น ต้ า ๆ
จนไพลแห้งกรอบสารสำคัญในไพลก็ละลายออกมาอยู่ในน้ำมันแล้วนำไปใช้ใ
นการทำแก๊เกลือขัดยอก ฟกซ้ำ

3.4 การใช้ น้ำ ผึ่ง ในการเคลือบ
เพื่อให้ น้ำ ผึ่ง ซึม เข้า ไป ใน ตัว สมุนไพร เพื่อเพิ่มคุณค่าในการรักษาอาการต่าง ๆ
และน้ำผึ่งเองก็ช่วยรักษาสมุนไพรให้เก็บรักษาได้นานขึ้น เช่น
การทำกล้วยน้ำว้าตองน้ำผึ่ง การทำบอระเพ็ดตองในน้ำผึ่ง เป็นต้น

4 . การแปรรูปด้วยวิธีการใช้ความร้อน คือ การแปรรูปด้วยวิธีการใช้ความร้อนเป็นกระบวนการฆ่าเชื้อในผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการยืดอายุการเก็บรักษาและทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะตามต้องการใช้ความร้อนมี 3 ระดับ คือ

4 . 1 การใช้ความร้อนระดับพาสเจอร์ไรซ์ เป็นการใช้ความร้อนในการทำละลายเชื้อจุลินทรีย์บางส่วนโดยเฉพาะจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ดังนั้นผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเภทนี้จึงต้องเก็บรักษาในอุณหภูมิต่ำ(แช่เย็น) เพื่อรักษาคุณภาพและมีอายุการเก็บรักษาไม่ยาวนาน เช่น การทำน้ำใบบัวบกบรรจุขวด เป็นต้น

4.2 การใช้ความร้อนในระดับทำให้สุก หรือประมาณ 100 องศา เป็นการแปรรูปสมุนไพรในลักษณะการหุงต้มธรรมดาในระดับครัวเรือน เป็นการเคี้ยว การเผา การกวนสมุนไพร หรือแม้แต่การลวกวัตถุดิบก่อนเข้ากระบวนการอื่น เช่น การทำครีมพอกหน้าสมุนไพร

4 . 3 การใช้ความร้อนในระดับสเตอริไลส์ เป็นการใช้ความร้อนในการฆ่าเชื้อทั้งหมดส่วนใหญ่ใช้ในกระบวนการแปรรูปเครื่องดื่มสมุนไพรชนิดที่สามารถเก็บรักษาไว้ที่อุณหภูมิห้องธรรมดา เช่น การทำน้ำอัญชันผสมมะนาวบรรจุกล่อง การทำน้ำลูกลอยบรรจุขวด

5 . การแปรรูปด้วยวิธีการใช้ความเย็น คือ การแปรรูปด้วยวิธีการใช้ความเย็นส่วนใหญ่จะใช้ในการแยกสารสำคัญในสมุนไพรที่ได้จากการสกัดแล้วออกจากตัวทำละลายเพื่อให้ได้สารสำคัญในสมุนไพรที่บริสุทธิ์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปหลักการก็คือสารแต่ละชนิดจะมีจุดเยือกแข็งแตกต่างกันเมื่อทำให้เย็นในระดับแช่แข็งแล้วนำมาอุ่นในอุณหภูมิที่สารเกิดการละลายเป็นของเหลวต่างกันจะทำให้สามารถกรองแยกเอาสารที่ต้องการออกมาได้ เช่น การผลิตน้ำมันมะพร้าวด้วยวิธีการสกัดเย็น

		สุขภาพ
2	ประชาชนในตำบล	- ให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ
3	อสม.ประจำตำบล	- เป็นผู้ประสานงานและยังมีความใกล้ชิดกับสมาชิก

4. เครือข่าย หน่วยงาน/องค์กรในและนอกตำบล บทบาทการหนุนเสริมการพัฒนานวัตกรรม

ลำดับ	โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม	ประโยชน์ในการสนับสนุนการพัฒนา
1	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหงส์หิน	- สนับสนุนบุคลากรนักวิชาการมาให้ความรู้
2	เทศบาลตำบลหงส์หิน	- สนับสนุนงบประมาณบางส่วนและสนับสนุนบุคลากรนักวิชาการมาให้ความรู้
3	มหาวิทยาลัยแม่โจ้สาขาวิทยาการสมุนไพร	- สนับสนุนงบประมาณบางส่วนสนับสนุนบุคลากรนักวิชาการมาให้ความรู้กับชาวบ้านและทำโครงการต่างร่วมกับมูลนิธิศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพ

5. ความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในตำบลหงส์หิน

ศูนย์สุขภาพวิถีไทยตำบลหงส์หิน มีความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ดังนี้

1. เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้มูลนิธิศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพ โดยการรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานมูลนิธิศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรกรรมและอาชีพในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

2. เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ศูนย์สุขภาพวิถีไทยตำบลหงส์หิน โดยการนำสมุนไพรพื้นบ้านต่างๆไปใช้ในศูนย์สุขภาพวิถีไทย เช่น นวดแผนไทย อบสมุนไพร ทำลูกประคบ อื่นๆ

3. เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุ โดยการเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมต่างๆที่ทางวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพจัดขึ้น

ผลผลิตที่ได้จากนวัต

จากการดำเนินงานของ“วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ”ก่อให้เกิดผลผลิต ดังนี้

1.

คนในชุมชนให้ความสนใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้นและตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของสมุนไพรไทยพื้นบ้าน

๒

คนในชุมชนมีความรู้ทราบถึงวิธีการเก็บสมุนไพรส่วนที่ใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆเบื้องต้น

3.

เกิดความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

4. ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านเริ่มกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านสามารถใช้ประโยชน์จากป่าได้ในการหาสมุนไพรต่างๆ

5.

เกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเองและกลับมาดำเนินชีวิตในวิถีชีวิตธรรมชาติมากขึ้น

ความสอดคล้องของนวัตกรรมที่ตอบสนองก่อน

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” มีความสอดคล้องจากการเทียบเคียงงาน อันก่อให้เกิดผลกระทบเชิงนโยบายสาธารณะ ๓+๑ ที่เกิดขึ้นในประเด็น ๒) การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชน ๓) เกษตรกรรมยั่งยืน ๔) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕) การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ๘) การลงทุนด้านสุขภาพโดยชุมชน โดยมีรายละเอียดตามข้อย่อยต่างๆดังนี้

ความสอดคล้องจากการเทียบเคียงงาน
อันก่อให้เกิดผลกระทบเชิงนโยบายสาธารณะ ๓ + ๑

๑) การบริหารจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม	-						
๒) การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชน	2.4						
๓) เกษตรกรรมยั่งยืน	3.5 3.11						
๔) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๔.๒ ๔.๓ 4.9 4.10						
๕) การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน	5.5						
๖) การดูแลสุขภาพชุมชนโดยชุมชน	-						
๗) การจัดการภัยพิบัติ	-						
๘) การลงทุนด้านสุขภาพโดยชุมชน	8.9 8.10						

ความสอดคล้องของนวัตกรรมกับ ๑๖

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” มีความสอดคล้องจากการเทียบเคียงงานและกิจกรรมที่ตอบสนองต่อ ๑๖ ประเด็นปัจจัยกำหนดสุขภาพ และปัจจัยสังคมกำหนดภาวะสุขภาพ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1.) การจัดการสิ่งแวดล้อม ชยะและมลพิษ (2.) การส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารสุขภาพ (3.) ท้องถิ่นคุณธรรมเน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างความเป็นพลเมือง และ (4.) การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

๑๖ ประเด็นปัจจัยกำหนดสุขภาพ และปัจจัยสังคมกำหนดภาวะสุขภาพ														
ปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ				ปัจจัยเสริมด้านสุขภาพ		การเสริมความเข้มแข็งองค์กรสร้างเสริมสุขภาพ				การดูแลสุขภาพกลุ่มประชากรเฉพาะ				
การควบคุมการบริโภคยาสูบ	การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	การจัดการภัยพิบัติ	การจัดการสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ	การส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน	การจัดการสถาบันการเงิน	การดูแลสุขภาพจิต (วัด)	การดูแลสุขภาพกลุ่มประชากรเปราะบาง (วัด)	ท้องถิ่นคุณธรรมเน้นการมีส่วนร่วม	โรงเรียนคุณธรรม	การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	การเตรียมพร้อมรับมือและบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติ	การพัฒนาาระบบการดูแล	การพัฒนาาระบบการดูแล	การจัดการและป้องกันภัย
		✓	✓				✓			✓				

ความสอดคล้องของนวัตกรรมกับการตอบสนอง

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” มีความสอดคล้องจากการเทียบเคียงงานและกิจกรรมที่ตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ (2.) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (4.) การวางแผนการส่งเสริมการลงทุนและพาณิชย์ (๕.)

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๖.)
 ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา และ (๗.)
 บริหารจัดการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น

การตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	๒. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	๓. การจัดระเบียบชุมชนและสังคม	๔. การวางแผนการส่งเสริมการลงทุนและพาณิชย์	๕. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๖. ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	๗. บริหารจัดการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
-	2.1 2.8	-	4.6 4.7	5.4	6.1	7.4 7.6

บทสรุปของนวัตกรรม

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” สามารถสะท้อนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

❖ สร้างการเรียนรู้

1. สร้างแหล่งเรียนรู้

วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพเป็นแหล่งที่ใช้ในการเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมาศึกษาดูงานในเรื่องการแปรรูปสมุนไพร และมีวิทยากรชุมชนที่มีควมรู้ความสามารถและประสบการณ์จากการทำงานมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่มาศึกษาดูงาน

2. สร้างการเรียนรู้

1. เกิดการเรียนรู้ว่าพืชกลุ่มหนึ่งที่เรานำมาใช้เป็นทั้งยารักษาโรค และใช้บำรุงสุขภาพ จัดได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในสิ่งที่จำเป็นของคนเรา

2. การเพาะปลูกเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รู้จักธรรมชาติของพืช และได้ใช้สมุนไพรเพื่อบริโภคและเป็นยา บำรุงสุขภาพ และรักษาโรคได้

3. การใช้สมุนไพรเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

4. การปลูกผักสมุนไพร และนำมาใช้ เป็นการตระหนักถึงคุณค่าของพืชภายใต้การปฏิบัติตนเรื่องการใช้ชีวิตสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและเป็นสุข ด้วยการรู้จักประหยัด อดออม ขยัน

3. สร้างความเป็นพลเมือง

นวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” ได้สร้างให้ทุกภาคส่วนและประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ในที่นี้หมายถึง หน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่างๆทั้งในและนอกพื้นที่ตำบลหงส์หิน เช่น เทศบาลตำบลน้ำหงส์หิน สำนักงานพลังงานจังหวัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมถึงกลุ่มต่างๆที่อยู่ในชุมชน

❖ สร้างผลกระทบ

บทสรุปที่สะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากวิธีการดำเนินงานนวัตกรรม “วิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ” สามารถสร้างผลกระทบต่อชุมชน 5 ด้าน ดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ

ประหยัด ราคาของสมุนไพรถูกกว่ายาแผนปัจจุบันมาก เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว จึงควรอย่างยิ่งที่เราจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังช่วยกันลดดุลการค้าที่เสียเปรียบต่างประเทศ เป็นการสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของชาติอีกด้วย

๒. ด้านสังคม

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนให้รู้จักการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการรักษาโรคและการดูแลสุขภาพตนเองรวมถึงความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณต่างๆของสมุนไพรพื้นบ้าน

๓. ด้านสุขภาพ

สามารถส่งผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยในการดูแลสุขภาพตนเองสมุนไพรส่วนมากมีฤทธิ์อ่อน ไม่เป็นพิษหรือมีอาการข้างเคียงมาก แตกต่างจากยาแผนปัจจุบันที่บางครั้งจะมีฤทธิ์เฉียบพลันถ้าบริโภคเกินขนาดเพียงเล็กน้อยอาจเสียชีวิตได้

๔. ด้านการจัดการสภาวะแวดล้อม

ลดการใช้สารเคมีที่เป็นมลพิษทางสิ่งแวดล้อมหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช มักเป็นสมุนไพรจำพวกที่มีฤทธิ์เบื่อเมา หรือรสขม ขอดีคือไม่มีฤทธิ์ตกค้าง ที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม

๕. ด้านการจัดการตนเอง

นวัตกรรมการวิสาหกิจชุมชนหงส์หินผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาดูแลสุขภาพ ซึ่งจะเน้นในเรื่องการใช้สมุนไพรใกล้ตัวที่หาได้ในชุมชนและยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย

รูปกิจกรรมนวัตกรรมการแปรรูปสมุนไพร

30 ~

